

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

In festo Circumcisionis Domini: Strena.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

PRO FESTO CIRCUMCISIONIS DOMINI
ET STRENA.
EXHORTATIO I.
 JESUS OMNIBUS OMNIA.

T H E M A.

Vocatum est nomen ejus **JESUS**. Lucæ 2.

SANCTUS FRANCISCUS Seraphicus, consideratione & contemplatione Christi Domini abreptus, tanto nonnunquam lumine & solatio replebatur, ut noctes integras transigeret, ingeminando: *Deus meus & omnia*. Idem nobis de Salvatore nostro dicere licebit: *JESUS meus & omnia*. Ut enim ait in quodam sermone S. Ambrosius: *Omnia habemus in Christo, & omnia in nobis Christus*. Si a vulnere curari desideras; *Medicus est*: Si febribus aestuas; *Sanctus est*; Si gravaris iniquitate; *Justitia est*: Si indiges auxilio; *virtus est*: Si mortem times; *vita est*: Si tenebras fugis; *Lux est*: Si calum desideras; *via est*: Si cibum quæris; *alimentum est*. Verbo omnibus omnia est. Isaias Propheta plura alia ipsi tribuit encomia; prioribus ferè synonyma Cap. 9. asserens: *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis: & vocabitur nomen ejus Admirabilis,*

Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis. Nos honorum titulos mellifluus Doctor Serm. 10. inter parvos hæc ratione exponit: *Admirabilis est in Nativitate; Consiliarius in predicatione; DEUS in operatione; Fortis in Passione; Pater futuri seculi in Resurrectione; Princeps pacis in futura beatitudine*. Hunc ergo Jesum Salvatorem nostrum, omnibus omnia existentem, omnibus & singulis in strenam Anni hujus novi offero. nec quisquam ingerat; quomodo datur, qui jam datus est? *Filius datus est nobis* (teste Isaiâ) nobis natus, nobis datus. Verissimum istud est: *Dedit semetipsum pro nobis*. Tit. 2. *Dedit quoque se nobis; sed iterum, iterumque se dare, & amplius sese nobis communicare paratus est.*

Ego autem **JESUM** in strenam do, tanquam omnibus omnia, & qualem quisque desiderat, talem accipiat, juxta cujusque indigentiam. Quod dictione præsentè declarabimus.

C 3

I. Si

I. Si fortasse in hoc Tirocinio repantur nonnulli Pusillanimes, qui vel in tentationibus superandis, vel in virtutibus assequendis, vel vocationis respondendo, vel in ea perseverando animum prope despondeant & abiciant. Erigant oculos ad Jesum Salvatorem suum. Emmanuel hic noster est. secundum Isaia vaticinium *Admirabilis*. Mirabilis enim est ejus Potentia & operatio, ac praesertim gubernatio & creatio totius Universi, quae uti omnium, ita singulorum, ac proinde etiam nostri curam gerit plus quam paternam. Et quis animo cadat? Non dicam modò de mirabili ejus incarnatione, nativitate, vita, doctrinà, passione, morte, & resurrectione, propter quae meritò ab Isaia Cap. 8. 18. *Portentum* vocatur; sed de ejus gratia, quae mirabilis est, uti in Ss. Martyribus, Confessoribus & Virginibus, ita pariter in nobis quodque mirabilis est. *Mirabilis Deus in sanctis fuit.* Psalm. 67. Et S. Cyprianus in Tract. de Nativ. Christi: *O Domine quam admirabile est nomen tuum! Verè tu es Deus, qui facis mirabilia! Nunquid non verè admirabilem eum singuli experti sumus?* Interrogat S. Bernardus Serm. 2. de Circumc. At quibus in rebus? In mutatione utique voluntatum nostrarum: *Hoc nempe est salvationis nostra principium: cum incipimus resurre, quod diligebamus; dolere, unde letabamur; amplecti, quod timebamus; sequi, quod fugiebamus; optare, quod contemnebamus. Admirabilis planè, qui haec operatur mirabilia.*

Quòd si nunc inter vos quispiam in pusillanimitatis profundo hærens,

quò pacto passionem meam ad eam vividam debellabo? Quomodo vobis servabo? hæc & illa in Societate communis obibo? Montem perfectionis contendam? nolite timere. Dominus nobiscum est: Emmanuel est nobiscum, qui operatus fere: Hunc accipite Adjuvorem, Salvatorem, Ducem; cujus admirabilis est Potentia, & operationis efficacia, qui tam mira operatus est in Sanctis, uti innumeris, & in vobis, uti scitis, porro mirabilia operari non desinet. Tantùm confidite; Illique constantèr adhaerete; & experiemini mirabilia.

II. Si fortassis repantur in hoc Tirocinio nonnulli dubii, perplexi, bono indigentes consilio, Messias noster est *Consiliarius*: vel (ut Septuaginta vertunt) *Magni consilii Angelus*; ac proinde optima vobis consilia suggeret. Est *Consiliarius* 1. propter Sapientiam & Scientiam divinam, in qua eadem sunt consilia Patris & Filii & Spiritus Sancti; & per quam omnium Angelorum & hominum Magister est ac Director, ut docet Clemens Alexandrinus Lib. 4. de Relig. c. 6. 2. Est *Consiliarius*, qui homo est, ob Scientiam ejus beatam, quae à primo conceptionis instanti perfectissimè in ipso DEO continebat omnia Dei consilia circa præteritum, & futurum, circa Angelos & Homines, Electos & reprobos. 3. Est *Consiliarius*, quia prudentissimè instituit & percepit consilium de redemptione hominum per Incarnationem & Passionem, quod omnium operum Dei maximum & divinisimum fuit: ac praesertim mysterium vocationis omnium Gentium, & reproborum.

& reprobationis Judæorum, inquit S. Hieronymus & S. Basilius. 4. *Est Confiliarius*; quia homines docuit arcana Dei, mysterium Ss. Trinitatis, cateraque ad salutem necessaria: atque omnia Diaboli consilia, artes & fraudes detexit ac discussit: ut ait S. Cyprianus de Nativ. Christi, & S. Cyrillus. 5. *Est Confiliarius*: quia ab ipso omne sanum consilium procedit, præsertim paupertatis, castitatis obedientie, aliaque consilia Evangelica; quæ sunt supra naturam, & mundi ac humanæ rationis captum excedunt, ut docet Sanctus Cyprianus l. 6.

Ad hunc igitur Confiliarium sapientissimum & benevolentissimum nobis in dubiis confugiendum est. 1. Si quis Tronium non factis capit, nec factis apprehendit, spiritualia, cœlestia & æterna. Hunc adeat Confiliarium; quia Sapientia præditus est infinita, docetque arcana Dei, & fidei mysteria, ac perfectionis documenta. *Si fugis tenebras lux est*; ait S. Ambrosius. 2. Si quis inter duo extrema anxius fluctuat; ne aut per zelum indifferetum excedat, aut per defectum fervoris inrepercat: hunc accedat Confiliarium. Aptè ad hanc rem Bernardus l. c. *Sed nihilominus Confiliarium sese exhibeat, necesse est, in electione penitentia, & vita ordinatione; ne forte sit nobis absque scientia zelus, & voluntati bona prudentia desit.* 3. Cupit quis renovare vota, & simul vitam suam, sed nescit rationem, quæ id aggreduatur. En Confiliarium, qui modum suggeret, qui feret auxilium, qui applicabit manum; quia promittit: *Ego nova facio omnia.* Apoc. 21. Rece-

dant vetera, nova sint omnia, corda, voces & opera. Sit cor novum: *Dabo vobis cor novum.* Ezech. 36. 26. Sit lingua nova: *Linguis loquentur novis.* Marci 16. Nova sint opera: ita novum annum, novum sæculum, novam vitam feliciter auspicabimur. 4. Si verferis in periculis, in ærumnis, vel in arctis positus exitum non vides; obsecra *magni consilii Angelum*; dicit cum Josaphat Rege sibi presso; & ab hoste obsessio: *Cùm ignoremus, quid agere debeamus; hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* 2. Paral. 20. 12. Ita fecit Elther Regina; ita Judith heroina; ita Ezechias obsessus à Sennacherib; ita David fugiens Absolonem & Saulem. Et Machabæi obsessi ab Antiocho. Denique illustre exemplum est in vita Josaphat apud Damascenum Cap. 30. Cùm enim ipse fraudulentè à femina gentili, instinctu Parentis, tentaretur, ut secum unâ nocte maneret, adderetque sponsonem, si id faceret, se futuram Christianam. Hæsit ille perplexus; sed conversus ad orationem & boni consilii Angelum, cognovit fraudes serpentis tentationemque superavit, & altum Patris & mulieris suæ sapientiæ & constantiæ discussit.

III. Si anxii & solliciti sumus ob peccata antehac admittenda, ad Salvatorem, & Agnum Dei tollentem peccata mundi, pro solatio est recurrendum. Est enim *Deus*, adeoque est omnia: *Deus meus & omnia*, exclamabat S. Franciscus Seraphicus, & cum eo V. Pater Souellus, Angliæ Martyr. Si est *Deus*: est Creator, Conservator, Liberator, Redemptor, & Pecca-

III.
Deus.

Peccatorum Remissor & Condonor. Si est Deus, est infinita Potentia, Sapiencia & Bonitas; adeoque omnia ab ipso sperare licet: at in primis remissionem peccatorum, gratiam & gloriam, quam toties Pœnitentibus appromissit. Unde rectè S. Bernardus l. c. *Sanè opus est, ut Deum quodque probemus in remissione videlicet priorum delictorum; quia nec sine hac salus nobis constare potest: Et nemo potest dimittere peccata nisi solus Deus.*

Ne igitur timeas, mi Tiro, ne anxie te crucies de peccatis commissis, & nondum (ut metuis) dimisis. Si iniquitate gravaris, *Iustitia est*, ait S. Ambrosius. Ipse DEUS est, ipse est Agnus Dei, qui tollit peccata mundi, ne igitur dubites. Cum avertit se *Iustus ab iniquitate sua: Et si Impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, omnium iniquitatum ejus non recordabor*, Ezech. Cap. 18. Subsume: Tu avertisti te ab iniquitate tuâ: egisti poenitentiam; igitur omnium peccatorum tuorum amplius non recordabitur. Non morieris; sed vitâ vives.

IV.
Fortis

IV. Si debiles & infirmi virum nostrarum imbecillitati metuamus, Redemptor noster est *Fortis*; & incomparabili potentia & robore præditus. 1. Quia tot labores exantlavit, tantas superavit difficultates, mortem tam crudelem constantissimè pertulit; ut explicat S. Bernardus. 2. Quia ipse est Judex vivorum & mortuorum, ac Potentes potenter condemnabit, ut exponit *Rupertus*. Et malos in virgâ ferreâ regens, tandem sicut vasa figuli confringeret. 3. Quia sine ejus auxilio vana est omnis Creaturæ fortitudo,

inquit Haymo. 4. Quia nos in omni tribulatione protegit & roborat; atque à nobis aéreas potestates arceat ac repellit (ait S. Bernardus 5. Denique & maximè, quia potentissimum regnum Diaboli, peccati, & concupiscentie evertit. Quantum hoc, Carissimi, nobis est solacium, quòd Redemptorem adeò fortem nacti sumus?

Nemo igitur vestrum animo cadat; nemo trepidet, hostemque formidet; nemo ad ejus tentationes & impetum expellescat. Si auxilio indiges, virtus est; ait S. Ambrosius. Fortis est Diabolus; sed JESUS fortior: Fortis est mundus; sed JESUS fortior: Fortis est caro; sed JESUS infinitè fortior. *Confiteor* (ait) *Ego vici mundum*; & carnem & dæmonem; ut rectè S. Bernardus l. c. Verùm ne id quidem sufficit ad salutem; nisi fortem quodque experiamur in expugnando impugnantes nos; ne ab inimicis rursùm concupiscentiis superemur, & si int. novissima nostra peiora prius. In illius igitur potentia, virtute, & fortitudine omnino securi confidite.

V. Si qui fortassis desperabundè haud absimiles modicam salutis spem concipiant; Christus est *Fortis* futuri Seculi. 1. Quia futurum seculum, id est, futuros Christianos ad novam & evangelicam vitam atque sanctitatem futuri seculi instituit. Ita S. Bernardus. Sicut Noë, ita & Christus novissimè Author & Parens extitit. 2. Quia post Passionem resurgens & in caelum ascendens, cæli januam nobis patefecit ac vitæ æternæ præmia, patiendo & moriendo nobis promeruit. Ita S. Hieronymus & alii. Adam genuit nos temporis

Christus aternitati : Adam genuit nos morti ; CHRISTUS resurrectioni : Adam genuit nos terræ ; Christus cælo. Videretur jam aliquid deesse Saluatori ? Planè deest, quod maximum est, nisi & Pater esset futuri Seculi, ut per eum scilicet in immortalitatem resurgeremus, qui per præsentis seculi Patrem generamur ad mortem. S. Bernardus l.c. Quantum hoc rursùm nobis solatium ?

Si quis igitur (quod minimè sperem) ex vobis, Carissimi, exiguam de salute suâ spem conceperit ; animum erigat, fiduciam assumat, Christum Patrem futuri Seculi esse sciat. Pater est, non deseret Filios : Et pater quidem, qui tanta egit, & passus est pro Filiis ! Illiusmodi sanè Pater non volet incallum egisse & pertulisse ; sed sese Jesum, id est, Salvatore[m] & seculi futuri Patrem demonstrabit.

VI. Si qui etiam inter Tirones sint inquieti, tentati, & perturbati ; JESUS natus est Princeps pacis. 1. Quia pacem Orbi dedit, & moriens testamento legavit, dicens : *Pacem meam relinquo vobis ; pacem meam do vobis.* Joan. 14. 17. 2. Quia morte suâ parietem medium, qui inter Deum & homines erat, dissipavit ; & homines deo & summa imis reconciliavit. Ephes. 18. 3. Quia fines nostros posuit pacem sempiternam, & hic & in cælis. Psal. 140. 14. Ita S. Bernardus. 4. Quia ipse est Author & Dator pacis internæ, quæ Justorum conscientia perficiuntur. *Neque hoc satis* (ait idem S. Bernardus) *si non etiam*

Princeps Pacis Patri nos reconciliaret ; cui traditurus est Regnam : ne fortè sicut filii perditionis utique non saluti, resurrecturi videremur ad penam.

Quisquis igitur Tironum Conscientia pace & tranquillitate non gaudet, ad tam potentem Pacis Principem confugiat. Si ob peccata præterita scrupuli angant, & mentem lancinent, hunc universalem Pacificatorem adeat, ejus gratiam ambiat ; ille mentem protinus serenabit.

Quapropter, Dilectissimi ; hanc, quam obtuli strenam, animo benevolo suscipite, atque in honore ac pretio habete. JESUS omnibus omnia. 1. Si quis pusillanimitate obruatur, cogitet quàm admirandis modis DEUS ipsum vocârit, conservârit, & hucusque adfuerit ; & opem ejus mirabilem sentiet. 2. In dubiis positus Consiliarium hunc optimum & sapientiâ infinitâ præditum adeat & consulat ; atque lumen obtinebit. 3. De peccatis præteritis anxius recurat ad DEUM ; omnia peccata ob Filii Unigeniti merita promptè remittentem. 4. Debilis & infirmus ad Fortem & robore immenso pollentem confugiat ; & confortabitur. 5. De salute sua trepidus ad Patris futuri seculi sinum, velut asylum se recipiat ; & intromittetur. 6. Anxius & scrupulis agitatus ad Principem Pacis accedat, qui bella intestina Conscientiæ sedabit ; atque ita JESUM Salvatore[m] in his omnibus omnia esse experietur.

PRO FESTO CIRCUMCISIONIS DOMINI
ET STRENA.
EXHORTATIO II.

De æternitate incomprehensibili & infinita.

T H E M A.

Annos æternos in mente habui. Psal. 76. 6.

Infinitum est, ex communi Philosophorum sententia, cujus semper est aliquid extrà vel ultrà accipere: v.g. in infinita hominum multitudine, nunquam tot millia, aut miliones desumes, quin semper plures ultrà decerpere valeas. Dum quis sacrarum Literarum monumenta evolvens, diversis in locis reperit, in æternum & ultrà; meritò primà fronte admiratur, rogatque num quid esse aut fingi queat ultrà æternitatem? Sic dum Michææ c. 4. v. 5. legit: *Nos autem ambulabimus in nomine Domini, in æternum & ultrà.* Et Exodi c. 17. v. 18. *Domini regnabit in æternum, & ultrà.* Num igitur, inquit, ultra æternitatem repeti-

ri quidquam poterit? Sed responsio in promptu est: Nam apud Hebræos, æternum aliquando nuncupatur sæculum longissimum, cujus finis & terminus non perspicitur. Quando autem æternitatem absolutam designant, addunt, ad tollendum dubium, distinctionem hebræam *væd*, id est, *& ultrà*: vel, ut Chaldaus vertit, *in secula seculorum*. Et septuaginta Interpretes, *In seculum & adhuc*: Et ut Pagninus, *In seculum & que in perpetuum*: id est, in omnem æternitatem. Quamvis aliqui, per æternum, absolutam intelligant æternitatem; sed per *& ultrà*, ostendi velint ex abundantia cordis & ingenti desiderio, optari Deo perennem & immensam gloriam, laudem, regnum; Quasi dicat: Deus regnet in æternum, & si quæ ulterior duratio dari possit, per eam ulterius semper & sine fine regnet. Sed dicitur hoc

hoc in æternum & ultra vobis exponere cupio, non video, quâ ratione, quod incomprehensibile, ideoque & ineffabile est, verbis explicem. D. Thomas tamen l. p. 10. a. 1. methodum aliquam æternitatem investigandi insinuat, dum ait: *Sicut in cognitionem simplicium, oportet nos venire per composita; dicimus enim: Simplex est expers compositionis; ita in cognitionem æternitatis, oportet nos venire per tempus.*

Consideremus itaque tempus longissimum, ut non nihil de æternitate capiamus, eaque memoria, sit nobis, in mundici ac rerum terrenarum contemptu, atque laboribus calcar in adversitatibus solatium, in peccandi occasionibus amuletum. Eaque consideratio & memoria æternitatis, strena sit, per anni decursum, sæpius refricanda, & non absque fructu spiritali usurpanda.

I. In æternum & ultra. Consideremus, quid hoc sit perpendendo tempus longissimum, & componendo tempora, ut per composita simplicem æternitatem melius intelligamus & videamus, quod in æternitatis infinito semper sit aliquid ultra accipere, incipiendõ ab infinito numero arenarum. P. Clavius Matheseos peritiã celeberrimus, in Sphæram c. 1. manifestè demonstrat, duos & quinquaginta characteres arithmeticos, excedere numerum arenarum, quæ universum hoc ad concavum firmamenti opplerent, tametsi arenulæ tam exiguæ forent, ut decem millia, unum granum duntaxat paraveris, magnitudine æquarent. Quid si duplicetur characterum arithmeti-

corum numerus, sintque centum & quatuor, jam millies major erit numerus; & per consequens, millenos mundos implebunt arenæ. rursus duplicentur numeri, triplicentur, multiplicentur; ita ut sint tot numeri arithmetici, quot sunt characteres in omnibus tomis & libris totius mundi, in omnibus Bibliothecis. Imò cœlum totum extendatur instar pellis pergamens, totum mare in atramentum, omnes pennæ volucrum aptentur in calamos, omnes Angeli & homines velociter scribentes, dictam pellem citris impleant: quis obsecro, & quantus quàmque innumerabilis exsurgat numerus? Et tamen Deus novit totum hunc arenarum numerum novit, quot in eo sint milliones, quot billiones, trimilliones, & utrùm pares vel impares existant.

Ponamus nunc Deum singulis mille annis unam arenulam annihilare: quot milleni anni labentur, antequam unum arenarum pugillum annihilarit? Quot milleni antequam descriperit, quantum hoc conclave caperet? Quot milleni, antequam tot, quot vicino in monte sunt, demeret? Et tamen cum sit numerus infinitus, certum est tandem aliquando deveniendum ad annihilationem ultimæ arenulæ. Et quid tunc solatii miseris in inferno? Quid demptum foret de æternitate? Nihil, omnino nihil: *Æternitas nec tempus, nec temporis pars ulla est:* ait Nazianzenus Orat. 38. in Nativit. Christi. Semper licebit dicere: *In æternum & ultra.* Demantur tot anni, quot arenæ sunt in uno ejusmodi spatio, usq; ad firmamentum,

D 2   adhus

adhuc dicere licebit, *in aeternum & ultra*. Fluant tot anni, quot in mille & centies, & milles mille ejusmodi cumulis contineri possent arena, adhuc integra manet aeternitas & cum veritate dicere licebit: *in aeternum & ultra*. Est hoc factor stupendum; vires ingenii superat, dici potest, comprehendi non potest aeternitas.

Hæc verò aeternitatis viva memoria, optima est Magistra, docens nos omnia terrena despiciere, divitias, honores, voluptates pro nihilo ducere & tanquam puerorum crepundia reputare. *Aeternis inhiant, fastidio sunt transitoria*: ait S. Bernardus Epist. 3. Hæc consideratio aeternitatis, sine omni carentis, hoc *in aeternum & ultra*, ritè perpensum persuasit tot Regibus & Reginis sceptrâ & regna abjicere: hoc *in aeternum & ultra*, fecit Principes, Comites, Nobiles innumeros, omnes mundi divitias, honores & voluptates pedibus conculcare, in monasteria & solitudines sese recipere, atque exclamare: *Vanitas Vanitatum & omnia Vanitas!* Quid enim? Si possemus, ajebant, centum annis frui mundi deliciis, honoribus & opibus? Quid sunt centum anni ad aeternitatem? Nihil aliud, atque pulvisculus ad totum univèrsum, gutta ad oceanum, arenula ad totum illum antedictum cumulum, ad firmamenti concavum sese extendentem. O momentaneum! ô aeternum! momentaneum quod delectat, aeternum, quod cruciat. Vale igitur momentaneum; quòd citò tranlit, timeo aeternum, quod cruciat in flammis, *in aeternum & ultra*; anhelo ad aeternum, quod recreat in coelis, *in aeternum & ultra*.

II. *In aeternum & ultra*. Consideremus deinde aeternitatem hac ratione, & rursus componamus tempora, ut simplicem aeternitatem clariùs perspicimus & cernamus, in ejus infinitudine semper aliquid licere ultra accipere, perpendo globos ferreos. Creet Deus globum rotundum, ex ferro aut chalybe, huic nostro mundo magnitudinem parem: dicat Proditori Judæ damnato, Juda hunc ferreum globum calcabis & circuibis tam diu, donec penitus atteratur & consumatur. (ferreum enim, ut experientia docet, longo usu atteritur, ut in Coemiteriorum cratibus ferreis videre licet, quæ excavantur calcando & transeundo, atque atteruntur) Quid, hoc promisso, Judas? Credo præ gaudio exiliret, quia tandem aliquando, post miliones, & miliones incomprehensibiles annorum, eriperetur penam infernalibus. Perpendamus jam: quot millionibus annorum circuibit orbem hunc ferreum Judas, antequam atterat ad crassitiam unius cultri? Quot miliones, antequam, ad crassitiam unius trabis? Quot miliones, antequam ad crassitiam unius domus? Quot miliones, antequam ad crassitiam unius montis? Deinde si jam attriverit, in una semita, unæ longitudinem æquante; quot miliones labentur, ut ad dexteram, & postea ad sinistram, novam semitam, pari modo, ambulando atterat: & si has ternas semitas jam attriverit ad cultri vel trabis crassitiam, quot adhuc semitæ conficiendæ restabunt? Versus meridem metas, Parisios, Madritum? quot ad Septentrionem Coloniam, Hamburgum, Berolinum? Quid

Quid enim sunt trium ulnarum spatia?
 Quid millenarum ad superficiem totius
 mundi? Et quid consumpro tandem &
 attrito longissimâ ambulatione hoc
 mundo ferreo, supererit de æternitate?
 Adhuc licebit dicere quod antè, dura-
 bit in æternum & ultrâ. Atterantur de-
 cem ejusmodi globi, atterantur cen-
 tum; atterantur mille; & millies mille;
 etiam tot, quot ante numeravimus a-
 renas. O stupendus! ô incomprehensi-
 bilis numerus! sed his attritis obsecro,
 quid demptum erit æternitati? Nihil:
 nam adhuc durabit in æternum & ultrâ.
 Adhuc in caelis gaudebunt & exulta-
 bunt Sancti cum Deo in æternum & ul-
 trâ: Adhuc ardebunt damnati in in-
 fernis cum Lucifero in æternum & ultrâ.
 O æternitas! ô æternitas! Quàm rarò
 versaris in mentibus hominum! ô æter-
 nitas beatorum amabilis! ô æterni-
 tas damnatorum terribilis & formida-
 bilis!

Si hæc, Charissimi, probè perpen-
 deremus; quis labor, sudor, molestia,
 ærumna gravis accidere posset? Sive e-
 nim quis cogitet: uno duntaxat pecca-
 to lethali, meruisti incendia inferni sus-
 tinere in æternum: at si centum admi-
 seris ejusmodi peccata, centies merui-
 sti torqueri in orco in æternum: & quid
 est labor iste, quid est difficultas ista,
 quam sustines, respectu incendii sempit-
 terni; in quo, ut loquitur S. Bernardus
 Lib. med. c. 4. *Ardebunt miseri in igne
 æterno, in æternum?* Non est id, quod
 gutta est ad Oceanum, quod arenula ad
 mundum universum. Sive quis etiam
 animo volvat laboris aut molestiæ præ-

mium æternum, certè hæc meditatio æ-
 ternitatis, omnia amara dulcoret, ne-
 cesse est: Quid enim hæc sunt ad præ-
 mium æternum? Quid labor etiam cen-
 tum annorum, ad coronam & gloriam
 perennem? Verè ait S. Hieronymus:
*Nullus labor durus, nullum tempus longum
 videri debet, quo gloria æternitatis acqui-
 ritur.*

Quemadmodum verò hæc conside-
 ratio æternitatis, animavit & conforta-
 vit Martyres, ad quosvis cruciatus, ac
 tormenta prompto libentique animo
 sufferenda; ita ut licèt includerentur
 carceribus & ergastulis, licèt onera-
 rentur compedibus & catenis; licèt volu-
 rantur in sanguine, præciderentur
 membrazingerentur opprobria, atque
 ad ignes, bestias, rotas, gladios, furcas
 & cruces condemnarentur, Tyrannis
 nihilominus insultarent, ut de S. Lau-
 rentio, de Machabæis fratribus, aliis-
 que legimus. Sic eadem meditatio æ-
 ternitatis Martyres incruentos, Reli-
 giosos inquam, ac Dei famulos roborat,
 omniâque eis onera ac difficultates al-
 leviat. *Nullus labor durus, nullum illu tem-
 pus longum videtur, quo gloria æternitatis
 acquiritur.* Occurrunt illis longæ me-
 ditationes & preces, studia & labores,
 jejunia & mortificationes: sed nullum
 tempus longum videtur, quo ab ipsis
 gloria æternitatis acquiritur. Occur-
 runt quandoque humiliationes depre-
 siones, degradationes, falsæ delationes,
 sinistra accusationes, diffamationes,
 gravesque persecutiones. Sed quid ista
 omnia sunt respectu æternitatis? Pun-
 ctum ad mundum arenula ad montem,
 D 3 gutta

gutta ad Oceanum. Quare cuncta pro nihilo ducenda & exclamandum cum S. Hieronymo: *Nullus labor durus, nulla persecutio dura, nulla humiliatio & degradatio dura, nullam tempus longum, licet centum annorum, quo gloria aternitatis acquiritur. Verè enim, omnia illa respectu aternitatis brevissima sunt, & momentanea. Et tamen hoc Momentaneum & leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate, aeternum gloria pendus operatur in nobis.*

III.
Confideratio aternitatis.

III. In aeternum & ultra. Consideremus tertio (veluti contempletus est S. Bonaventura de Inferno c. 40.) Hoc infinitum durationis; in aquis, in mari & fluminibus, & videbimus ad finem non pertingi, sed semper aliquid restare ultra accipiendum. Si quispiam damnatorum, V. G. Dives Epulo, ita ploraret, ut singulis centenis annis non nisi unam lacrymam funderet, hæc autem guttula tot annorum centuriis aservaretur, ut demum mare aliquod æquarent: eheu quot annorum miliones erunt evolventi? Quot annorum millia expectanda eierunt, antequam vel scyphum impleret? Quot miliones, antequam vas aliquod? Quot miliones millionum, antequam Mosellam, Rheno aut Danubio parem fluvium ex lacrymis amaris conficeret? Quot miliones millionum, antequam mare, mediterraneo, orientali, aut occidentali Oceano par è lacrymis colligeret. Et si Pelagus toti mundo, aëri, & cælo haud impar plorando impleret, quid obsecro decerpisset ex aternitate? Nec esset medium, nec princi-

pium multò minùs finis aternitatis. Sed durabit adhuc ut antè in aeternum & ultra. Impletur lacrymis, alterum, & tertium, & centesimum & millesimum mare, imò tot hujusmodi maria, quot nunc sunt in toto universo aque guttae, aëris atomi, cæli stellæ, terræ pulveres & arenæ. Quid aternitati adimetur? ò res stupenea! adhuc integra persisteret aternitas, adhuc licebit dicere; ut antè in aeternum & ultra. Abyssus est, ingredi licet, non egredi & quo profundius ingrederis, eò profundioris ac longioris reperies. O mare sine termino! ò abyssus sine fundo!

Cui hæc consideratio aternitatis in omni tentatione frænum non præbeat? offert caro voluptatem illicitam. Quid ages? repelles, an admittes? Pone in una lance voluptatem, durantem per horæ spatium, per annum, per decenniū, imò per totam vitam 70. aut 80. annorum: rarè enim diutius vita protrahitur. Nam *dies annorum nostrorum*, ait David: *septuaginta anni, si autem in potentatibus, octoginta.* Jam quid sunt septuaginta aut octoginta anni ad annos aternos? guttula una sunt, & vix guttula respectu maris immensi aternitatis. Quanta ergo dementia pro guttula mellis | accedere sibi pelagus fellis immensum! Verè momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat. Modica hic voluptas, sed postea pena immensa, ait S. Bernardus, Lib. de anima, *aut semper cruciari cum improbo, aut perpetuo letari*

cam Sanctis, bonum siquidem & malum, vita & mors ante nos sunt posita.

Quare, Charissimi, per anni decursum, vigeat in nobis viva aeternitatis memoria. Hanc assumamus in Magistrum, quae docebit nos omnia mundana, tanquam momentanea aspernari. Offert mundus caduca bona; sed quid ea sunt, ad bona quae durant in aeternum & ultra? Offert caro voluptatem evanescam; sed quid illa est ad gaudia permanentia in aeternum & ultra? O quam brevis est omnis mundi voluptas, honor & opulentia! *Omnis res quae finem habet, brevis est:* ait Sanctus Augustinus in Psalm. 60. Duret decem, viginti, triginta, sexaginta annis, brevis est, quia finem habet: aeternitas sine nullo clauditur. Deinde: si quid in statu Religioso videatur difficultate nonnulla septem; cogita: quam diu durabit illa molestia? An viginti, triginta, quinquaginta annis? Sed quid sit ad aeternitatem, nisi pulvisculus ad immensum montem? O quid est poena infernalis, quam toties meruisti,

quae durat in aeternum & ultra. Quae durat diutius, quam si mille ferrei globi, toto mundo majores, à te calcando & ambulando atterendi forent. Hæc si seriò cogitaveris, nullus labor durus, nullum tempus longum, videbitur, quo gloria aeternitatis comparatur. Denique si tentatio, vel mundi, vel carnis, vel dæmonis te infestaverit; cogita præmium promissum vincenti, supplicium intentatum victo, utrumque durans in aeternum & ultra: & tantæ non eris soliditatis, ut guttam mellis pro pelago fellis infinito commutes. Validissimum hoc in omni tentatione strenum senties. *Hæc cogitatio (de aeternitate) quotidie nobis animo versanda, quia nulla ad omnes tentationes vincendas, ac pericula peccatorum cavenda potentior, nulla efficacior,* ait Lessius de perfect. div.

L. 4. c. 4.

* *

EXHOR.

EXHORTATIO III.
PRO STRENA.

De cura accurata temporis pretiosissimi.

T H E M A.

Fili, conserva tempus. Eccli. 4. 23.

EZECIAM Regem, (ut L. 4. Regum c. 20. legimus,) ad mortem agrotantem, accedit Propheta Isaias, eique Dei nomine denuntiat: Hæc dicit Dominus Deus: *Præcipe domui tuæ; morieris enim tu, & non viues.* Duro hoc accepto nuntio, Rex, convertit faciem ad parietem, oravit Dominum, & flevit fletu magno. Et audivit Dominus orationem ejus, vidit lacrymas, sanitatem restituit, annosque omnino quindenos, inclinatæ aliâs vitæ ejus adjecit. *Flevit Ezechias,* ob instantem, denuntiatamque mortem: flevit claudendum sibi vitæ tempus, iterque æternitatis jamjam ingrediendum. Quod dictum fuit Regi Ezechia, idem quodque aliquan-

do dicitur cuilibet nostrum: *Morieris tu, & non viues: Et tempus non erit amplius.* Quis verò tunc tibi erit sensus? Quis animus? Quis dolor? Flebis fortassis elapsum tam citò tempus tuum: nec certe dolebis; tempus gratiæ, tempus meriti, tempus lucri & negotiationis pro æternitate: adeò properè præterverlâsse. Neque est, quòd exspectes Prophetam quempiam, vitæ tuæ tempus protelantem, & annos tibi quindenos adjicientem. Sed *tempus non erit amplius;* Deum placandi, peccata deplorandi, merita augendi: ideòque flebis & dolore torqueberis.

Ne verò id tibi tunc accidat; nunc tempus pretiosum ritè colloca: & dum tempus habes, bonum operare: cum in finem temporis nostri brevitatem, nobilitatem, & irrevocabilitatem nonnihil discutiemus ac ponderabimus.

I. Primum,

I, Primum, quod ad tempus æstimandum, utiliterque impendendum multum valet, est consideratio ejus brevitatis: hanc docet nos S. Paulus in Epist. 1. ad Cor. c. 7. ubi ait: *Tempus breve est: reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, sicut, tanquam non utantur: praterit enim figura hujus mundi.* Quanta verò celeritate tempus, vita & mundi figura, prætereant, quis enarrabit? Respondet Job c. 9. v. 25. *Dies mei velociores fuerunt cursori; fugerunt & non viderunt bonum.* Moderno tempore Principes suos habent: cursores, qui unius horæ spatio plus itineris conficiant, quam alii ternis aut quaternis. *Sed dies mei velociores cursori, transtulerunt,* pergit Job l. c. *quasi naves poma portantes.* Scilicet quasi naves portantes ad mundinas, quæ concitatissimo feruntur cursu; tum ne poma putrescant; tum ne ab aliis Mercatoribus præveniantur; addunt septuaginta Interpretes: *Que nullum sui vestigium relinquunt:* Pergit Job: *Sicut aquila volans ad escam.* l. c. Aquila ex alto prospectans prædam, velocissimo in eam impetu & volatu rapitur. Idem Job c. 14. v. 5. *Breves, inquit, dies hominis sunt: qui quasi flos egreditur & conuertitur & sicut velut umbra.* Quam citò flos aut decidit sponte aut falce à mesoribus deciditur? quam velociter umbra avolat & evanescit?

Sed brevitatem temporis melius cognoscimus, si ejus velocè decursum penitus inspiciamus. Solemus initari tempus vel ad cursum solis, vel ad motum primi mobilis seu cœli decimi ac supremi. Si ad cursum Solis; videamus quantà sol celeritate orbem suum per-

currat. Afferunt celeberrimi Mathematici, quos inter P. Clavius in Sphæram c. 1. solem, centies & sexages terræ globo majorem esse, eumque distare a terra quatuor millionibus milliariis seu leucarum; millionem vocamus decies centena millia. Extanta magnitudine corporis solaris & ejus peripheriæ seu orbis aut circuli vastitate rectè colligitur, solem viginti quatuor horarum spatio circuitum suum perficientè, unà horà percurrere 1140000. milliaria, hoc est unum millionem & centi quadraginta millia milliariis; quod tantundem est, ac si terræ ambitum & gyrum circiret quinquages. O quanta velocitas cursus solaris! ac proinde, quanta pernitas temporis! Si verò idem tempus, aut ejus cursum, cum cursu conferamus stellarum, deprehendemus longè esse celerius. Quævis enim stella in æquinoctiali posita, singulis horis conficit duos supra quadraginta milliones milliariis & tres partes millionis: hoc est tantum spatium, quantum eques quadraginta milliaria quotidie conficiens posset 2904. annis conficere. Rursus tantum, quantum si quis unà horà bis millies ambitum terræ circumiret. Quanta igitur est temporis pernitas! Quam velox est motus primi mobilis, cujus est mensura. Longè igitur velocius fertur atque sagittà, quam globus tormento aëneo ejaculatus: hinc enim egeret 40. diebus ad hoc, ut totum terræ ambitum obiret, quem stella obit unà horà bis millies. Instat ergo fulguris volat irrevocabile tempus; & nos instar fulguris cum tempore rapimur ad æternitatem.

E T.

Tu dormis (ait S. Ambrosius in Psal. 1.) & tempus tuum non dormit; sed ambulat, imò volat. Cùm igitur tam velociter tempus nobis avolet, facile patet, quanto studio advigilandum, ut non absque fructu nobis elabatur: & quidquid hoc brevi tempore pro aternitate comparare nobis possumus, minimè prætermittamus. Sicut Falcones Norwegiæ ob brevissimos istic dies magnâ cum velocitate prædantur, ne à nocte præveniantur: quanto magis nobis brevitate tempo is utendum, & citò colligendum, unde in æternum vivamus?

II. Ad tempus bene, fructuosèque collocandum excitat consideratio pretii & nobilitatis temporis. Quis ejus pretium sat æstimaverit? Spiritus Sanctus per Ecclesiasticum Cap. 14. monet: *No de frauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* Bonum sanè donum est tempus, & dies bonus, cujus nec particula minima malè infumenda est. Quemadmodum non negligit Aurifaber decidua auri vel argenti ramenta: quia singula collecta juvant, & massam tandem conficiunt; neglecta verò non leve damnum inferunt. Particulæ verò temporis auri particulis longè sunt pretiosiores: unde S. Augustinus insinuans, quanti illas faceret, ait Lib. 1. Confess. Cap. 21. *Carò mibi valent stille temporum. Quàm autem carò? Ut potiùs jacturam fortunarum, quàm temporis faciendam existimet.* Serm. 29. de verb. Domini: *Quando (inquit) aliquis tibi infert litem, perde aliquid, ut Deo vaces, non litibus; id enim quod perdis, pretium temporis est:*

Sicut enim das nummos & panem emis; & ita aliquid amittis & aliquid acquiris; sic perde nummos, ut emas tibi quietem, id est, tempus vacandi Deo; hoc est extra tempus redimere.

Sanctus Bernardus prudens temporis æstimator: *Tempus (ait) tantum valet, quantum Deus; quippe in tempore bene consumpto comparatur DEUS.* Unde idem Mellissius Doctor Serm. ad Scholares ait: *Nemo vestrum parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis. Volat verbum irremediabile: volat tempus irremediabile; nec advertit insipiens, quid amittat. Libet fabulari (inquit) donec hora prætereat. O donec hora prætereat! quam tibi ad agendam penitentiam ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam miseratio Conditoris indulserat. O donec transeat tempus! quo divinam propitiare debueras Pietatem, properare ad Anglicam Societatem, suspirare ad auxilium hereditatem, excitare remissam voluntatem flere commissam iniquitatem.* Simili tenore loquitur Sanctus Laurentius Justinianus de vir. solit. c. 10. *Quis mente assequatur, ut pretiosum est tempus? Aut quis impudè caritatem ejus explicet? Nòrunt qui amiserunt: hi enim grato animo rogarent, quos honores, delicias, & quidquid est voluptatis pro una horula: nam exiguo illa tempore possent iram & furorem Divine justitiæ sedare, Angelos exhilarare, flammis æternis se eripere, & caeleste Regnum adipisci.*

Ludovicus XI. Gallix Rex tempore supremi morbi suo Medico in dies numerari jubebat quingentos nummos aureos coronatos, ut pharmacis vitam protraheret. Bonus Rex auro tempus mercari

mereri volebat; sed non poterat pretio vel breve tempus emi. Die enim statuto à Divinâ Providentiâ fati concedendum fuit.

Vis scire, quàm pretiosum sit tempus? Vis cognoscere ejus pretium? Interrogamur, ipsi sciunt per experientiam. Prodeat ex abyso unus Dives Epulo. Die nobis ô Epulo! Quid dares pro anno uno, pro die, pro hora hujus temporis? Darem (inquit) mundum universum, darem mille Mandes, si haberem, darem delicias omnes, opes omnes, tormenta omnia. O si daretur vel momentum resistendi, poenitendi, veniam merendi; illud emerem omnibus laboribus, poenitentibus, afflictionibus, quas unquam homines tolerarunt, aut etiamnum tolerant in Mundo, Purgatorio & Inferno, etiamsi illæ centum millia, imò mille milliones annorum durarent!

Interroga Animas in Purgatorio. Dicent illæ: Si possemus redire ad tempus merendi & satisfaciendi, emeremus illud non auro, nongemmis totius Orbis; sed sanguine & vitâ, imò mille mortibus.

Interroga Beatos: Dicent illi: Beati mortales, ô si sciretis, quæ merita, quæ lucra gloriæ comparare possitis singulis temporis momentis, vos illa emeretis omni sudore & labore. O si nobis redire liceret ad tempus merendi, emeremus unam horam omnibus equalibus, ignibus, bestiis, martyriis, superemusque illa pati, quæ unquam Sancti passi sunt usque ad diem Judicii. Q si redire liceret! Nos aliter illud

exponderemus, quàm expendimus. Sum? jam inter Angelos; nos extremum potentie exereremus, ut inter Seraphinos & Cherubinos adscribi mereamur. Quot, hic momenta in otio deperdis, tot aternitates gloriæ, quas acquirere poteris laborando, patiendis, animas convertendo perdis, & irrevocabiliter perdis; ut si in cælo poenitere posses, non alterius rei, quàm temporis perdis, aut minus strenuè impensis te poeniteret.

O ergo tempus nobile! ô hora pretiosa! ô momentum carum, à quo pendet aternitas! Quantâ vigilantia opus est, ut illud bene impendamus; ut illud non otiosis fabulis proteramus: ut illis, qui nos invisunt, nobiscum tempus trituri, non auscultemus. Sapiens profectò fuit Philosophus ille, qui Amico fabulis secum tempus terere volenti severo vultu dixit: *Abi hinc fur temporis.* Imitemur Nos Religiosi: Tantò enim est fur temporis fure pecuniæ pejor & nocentior, quò tempus, quod furatur, pecuniâ est pretiosius. Sed totum in colligendis magnis meritis, tanquam mercibus in aternitate solùm valentibus infumamus.

III. Tertium, quod temporis pretium mirificè auget, est irrevocabilitas. Tempus enim semel elapsum nunquam rediturum est: quantumvis quis suspiret cum Poëtâ:

O mihi præteritos referat si Juppiter annos!
Frustranea & irrita sunt ejusmodi vota. Volat irrevocabile tempus, & nunquam revertitur: nam ut Ovidius Lib. 6. Falstorum canit:

E 2 Nec

III.
Tempus
irrevocabile.

*Nec qua praterit rursum revocabitur unda:
Nec qua praterit hora redire potest.*

Quare rectè dixit Seneca Lib. de brevitate vitæ c. 9. *Nemo annos, nemo tot dies optimos restituet: nemo iterum te tibi reddet.* Perdidisti pecuniam, aliam lucrari potes: perdidisti domum, aliam extruere vales: perdidisti honorem & dignitatē, atque res omnes. Rex aut Princeps restituere poterit, tempus nemo reddet, volat irrevocabile. Unde quidam lamentabatur ob temporis iacturam, dicens:

Damna fleo rerum, sed plūs fleo damna dierū:

Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus.

Quòd si Rex pauperi Regii Thesauri sui ostium aperiret, cum eā facultate, eo die quidquid posset exportandi, nec unquā postea thesaurariam domum ampliùs referendam: is sanè nec momentum sinè exportatione abire sineret: ita cum iam merendi & thesauros pro aternitate felice acquirendi tempus & facultas detur, sanè nec momentum negligere oportet, quia ubi transierit, est irrevocabile. *Juravit Angelus in apoc. per viventem in secula, seculorum: Quia tempus non erit ampliùs.* Meminisse nos oportet, quòd docet S. Gregorius Nazianzenus, in Sententiis, vitam nostram quasi mercatum esse, cujus dies cum abierit, tempus non erit ampliùs emendi quæ velis.

Ex quo cum Apostolo meritò concludimus: *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè ad domesticos Fidei.* Ad Galat. 6. 10. Et 2. Corinth. 6. *ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* quòd dum habemus, bene impendamus: quia (ut ait Thomas Kempensis) perditum non redit tempus.

Tempus semel amissum in aeternum non est recuperabile.

Quapropter, Carissimi, cum tempus nostrum 1. breve sit, & instar Curioris seu Tabellarii celeriter transeat: instar navis poma portantis citò transcurrat: instar Aquilæ, instar sagittæ, instar umbræ, imò & instar fulguris quàm citissimè tranivolet, & opinione nostrâ citius instar arenæ in clepsidra elabatur. 2. Cum tempus sit adeò pretiosum, ut nullo cum auro, nullis cum gemmis, thesaurisque comparari valeat; utpote in quo thesauros caelestes, infinitos & aeternos acquirere nobis valeamus; ut animæ tam in Inferno & Purgatorio, quàm in Cælo degentes experienciâ didicerunt. 3. Cum denique tempus sit irrevocabile, & semel elapsum, in aeternum nobis non sit restituendum. *Dum tempus habemus, operemur bonum, maximam temporis curam & rationem geramus, ne absque fructu elabatur.* Nunc est tempus acceptabile, tempus nundinarum, tempus mercatorum, tempus gratiæ, tempus gloriæ aeternæ promerendæ. Quare nunc redimentes tempus, & duplici fervore, duplici bonorum operum cumulo, tanquam duplici fenore, neglectum resarciamus: secundum Apostoli monitum ad Ephes. 5. 15. *Videte Fratres, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, redimantes tempus, quoniam dies mali sunt; id est, dies miseriæ & arumnosi; dies breves, dies pretiosi, dies irrevocabiles, quibus malè perditis, & dilapidatis, totâ aeternitate tempus merendi, caelestes que thesauros colligendi non erit ampliùs.*

EXHOR-